

HUMANITÁRNÍ KRIZE V SÝRII A JEJÍ DOPADY

Martin Staněk *)

ABSTRAKT

Humanitární krize v Sýrii je nejhorší humanitární krizí v novodobé historii. Vznikla v roce 2011 jako následek událostí, které vedly k vypuknutí občanské války. Krize se týká více než poloviny populace Sýrie. Občanská válka si vyžádala značný počet obětí a vytvořila miliony uprchlíků, kteří prchají v rámci Sýrie nebo do zahraničí. Humanitární orgány OSN a EU přispívají k poskytování nezbytné humanitární pomoci, ale jejich činnost je kvůli bezpečnostní situaci obtížná. Humanitární krize v Sýrii má vliv i na současnou migrační krizi v Evropě.

Klíčová slova: Sýrie, humanitární pomoc, humanitární krize

ABSTRACT

The humanitarian crisis in Syria is the worst humanitarian crisis in modern history. It started in 2011 as a result of events that led to the outbreak of Civil War. More than half of the population of Syria is affected by this crisis. The Civil War claimed a considerable number of victims and created millions of refugees who flee within Syria or abroad. Humanitarian bodies of the UN and EU contribute to providing the necessary humanitarian assistance but their activity is difficult due to the security situation. The humanitarian crisis in Syria has influence on current migration crisis in Europe.

Key words: Syria, Humanitarian Aid, Humanitarian Crisis

---

*) Ing. Martin Staněk, ČVUT v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Nám. Sítná 3105, 272 01 Kladno, +420603514904, martin.stanek.1@fbmi.cvut.cz

ÚVOD

Současnou humanitární krizi v Sýrii lze považovat za nejvážnější humanitární krizi v novodobé historii. Tato krize vznikla v roce 2011 po masových protivládních demonstracích, které byly násilně potlačovány. Na základě těchto událostí následně vypukla v zemi občanská válka. Dle mezinárodních humanitárních organizací se tato krize týká více než poloviny celkové populace Sýrie. Občanská válka si vyžádala od svého vypuknutí více než čtvrt milionu obětí a tento počet nadále vzrůstá. Dalším dopadem této války je vytvoření milionů uprchlíků, kteří prchají v rámci Sýrie nebo do zahraničí. Světové humanitární organizace a humanitární orgány OSN a EU se podílejí na řešení humanitární krize a přispívají k poskytování nezbytné humanitární pomoci k zajištění základních životních potřeb obyvatel a nezbytné zdravotní péče. Činnost těchto organizací je však kvůli špatné bezpečnostní situaci v zemi obtížná. Humanitární krize v Sýrii má také přímý vliv na současnou migrační krizi v Evropě a vysoký počet syrských uprchlíků hledá azyl ve členských státech Evropské unie.

SYRSKÁ ARABSKÁ REPUBLIKA

Syrská arabská republika je země ležící v jihozápadní Asii, na Blízkém východě, s hlavním městem Damaškem, mezi Tureckem, Irákem, Jordánem, Izraelem a Libanonem. Dle zpráv z roku 2011 žilo v Sýrii přibližně 22,9 milionu obyvatel, ovšem kvůli současné bezpečnostní situaci v Sýrii a probíhající občanské válce nelze aktuální počet obyvatel přesně určit. Populaci Sýrie tvoří z převážné většiny syrští Arabové a dle náboženského vyznání sunitští muslimové [1]. Republika vznikla v roce 1945, ovšem od roku 1963 do roku 2011 byl v zemi vyhlášen výjimečný stav, který ve své podstatě výrazně omezoval základní lidská práva svobody. Sýrie patří mezi země, kde jsou nejvíce porušována a potlačována základní lidská práva. V roce 2011 vypukla v Sýrii občanská válka, která trvá dodnes a má zásadní vliv na současný rozvoj země. Tato událost vážně oslabilu celou zemi, především její jednotnost a státní správu, Sýrie se stala takzvaným hroutícím se státem. Hlavní aktéři, kteří způsobili tento stav, jsou vláda a její opozice. Následně se do celé situace vložili i zahraniční aktéři [2].

HUMANITÁRNÍ KRIZE V SÝRII

Humanitární krize v Sýrii začala v roce 2011 a je spojována především s vypuknutím občanské války v tomto roce. Tato krize je označována za největší humanitární krizi v novodobé historii a v současné době se stále zhoršuje. Na vývoj krize v Sýrii mělo i negativní vliv zhoršení bezpečnostní situace v sousedním Iráku a

ofenziva radikální islámské skupiny Islámský stát v západní polovině země. Celou situaci z dlouhodobého pohledu také komplikuje postoj a vojenská intervence Ruské federace, kvůli které se Radě bezpečnosti OSN dlouhodobě nedaří prosazovat efektivní kroky k zastavení občanské války a řešení humanitární krize [3].

Humanitární krize v Sýrii se přímo či nepřímo dotýká více než poloviny syrské populace. Přibližně 12,2 milionu obyvatel, včetně 5,6 milionu dětí, bezprostředně vyžadovalo poskytnutí humanitární pomoci od vzniku krize do konce roku 2015. V únoru 2016 vzrostl tento počet dle odhadů United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) na 13,5 milionu [4]. Z tohoto počtu je odhadem 4,8 milionu obyvatel v lokalitách, které jsou těžko dosažitelné humanitárními organizacemi nebo v lokalitách, ve kterých probíhá válečný konflikt. Přibližně 480 tisíc osob se nachází v obléhaných lokalitách. Krize má také za následek vytvoření velkého počtu běženců a osob, které byly vyhnány nebo odsunuty ze svých domovů. Dále se předpokládá, že tři čtvrtiny syrských občanů žijí pod hranicí chudoby [5].

Humanitární situace v Sýrii je kritická, především na severu země, kde probíhá konflikt mezi vojsky vládnoucího režimu, opozičními jednotkami a islamistickými radikály. Dostupnost humanitární pomoci civilnímu obyvatelstvu je značně omezená především kvůli neustále se měnícím oblastím bojů a administrativní obtížnosti poskytování pomoci. Dále je problematický samotný transport humanitární pomoci kvůli špatné bezpečnostní situaci v celé zemi, především v oblastech, které jsou ovládnuty teroristickými skupinami uvedenými v rezoluci 2170 a 2178 Rady bezpečnosti OSN [4]. Nejčastěji se krizí dotčení obyvatelé potýkají s nedostatkem potravin, pitné vody, zdravotního materiálu a zdravotního personálu, pohonných hmot, elektřiny a základního vybavení a prostředků nezbytných k zajištění základních životních potřeb [3]. V celé zemi jsou ve velké míře hrubě porušována základní lidská práva a nefunguje právní systém, který má občany chránit.

PŘÍČINY HUMANITÁRNÍ KRIZE

V březnu 2011 vypukly v Sýrii rozsáhlé protivládní demonstrace, které byly součástí takzvaného Arabského jara. Nicméně události při těchto demonstracích rychle eskalovaly a vládní ozbrojené síly začaly demonstrace násilně potlačovat. V dubnu tohoto roku došlo ke zrušení výjimečného stavu, který trval od roku 1963, což mělo celou situaci a protivládní protesty zmírnit, ale tento efekt bohužel nenastal a protesty nadále setrvaly. Opozice vládnoucího režimu začala násilně reagovat proti ozbrojeným bezpečnostním složkám a demonstrace přerostly v lokální ozbrojené

konflikty [6]. Tento bod lze považovat za začátek syrské revoluce a občanské války v Sýrii.

OBČANSKÁ VÁLKA V SÝRII

Občanská válka v Sýrii začala jako následek násilného potlačování protivládních demonstrací na začátku roku 2011. Po těchto událostech vznikla Syrská osvobozenecká armáda, která byla složena z částí původní syrské armády. Celou bezpečnostní situaci ovšem komplikují neshody a vzájemné boje mezi jednotlivými separatistickými a lokálními skupinami, radikálními islamistickými bojovníky a neshody mezi jednotlivými etnickými skupinami [7]. Negativní vliv na tuto situaci měl i vznik takzvaného Islámského státu a dalších islamistických radikálních skupin a migrace jejich ozbrojených přívrženců ze sousedních států, především z Iráku. V průběhu války, konkrétně v srpnu 2013, byly dokonce na východních předměstích Damašku použity bojové chemické látky proti vládní opozici, konkrétně nervově paralytická látka sarin. Sýrie je jednou ze zemí, která nepodepsala úmluvu o zákazu chemických zbraní, k jejímu přijetí došlo až v září 2013 [8]. V rámci této války jsou primárními oběťmi civilisté a obě hlavní válčící strany se na nich dopouštějí válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Civilisté jsou oběťmi přímého násilí, nuceného vysídlení, teroristických útoků, náboru dětí do vojenských jednotek extremistických skupina a další [5].

V říjnu 2014 vzniklo kombinované bojové seskupení, Combined Joint Task Force - Operation Inherent Resolve, pod vedením USA, za účelem vojenského porážení Islámského státu. Toto seskupení tvoří vojenské síly z více jak 60 zemí, především ze zemí NATO. Hlavní činnost seskupení je vedení leteckých útoků proti jednotkám Islámského státu v Sýrii a Iráku. Do poloviny roku 2015 bylo uskutečněno více jak 3 200 náletů [9]. V říjnu 2015 započala také vojenská intervence Ruské federace ve střední a severní části země. Účelem této intervence je vojenská porážka Islámského státu a znovu dosazení syrského vládního režimu v celé zemi. Nástroj této intervence je převážně totožný s kombinovaným bojovým uskupením, tedy vedení leteckých útoků proti jednotkám Islámského státu [7].

DOPADY OBČANSKÉ VÁLKY A HUMANITÁRNÍ KRIZE V SÝRII

Probíhající občanská válka má negativní vliv na celou Sýrii a její občany. Údaje dle OCHA a Generálního ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu Evropské komise, European Commission for Humanitarian Aid and Civil Protection,

z března 2016 udávají, že v současné době vyžaduje v Sýrii poskytnutí humanitární pomoci 13,5 milionu osob. Odhadovaný počet vnitřně vysídlených osob, které v rámci Sýrie prchají před občanskou válkou, je více než 6,5 milionu [4] [5]. Občanská válka si vyžádala více jak 250 tisíc obětí a nejméně stejný počet osob zahynul kvůli nedostupnosti základní zdravotní péče a nedostupnosti dalších komodit nezbytných k zajištění základních životních potřeb obyvatel [3]. Dalším negativním jevem této války je tvorba uprchlíků, která má zásadní vliv na současnou migrační krizi v Evropě, od vypuknutí krize do konce roku 2015 muselo kvůli občanské válce opustit zemi více jak 4,6 milionu obyvatel Sýrie [4] [5]. V roce 2012 uprchlo ze země přibližně 100 tisíc osob, v dubnu 2013 vzrostl tento počet na více jak 800 tisíc osob a v srpnu téhož roku tento počet přesáhl 1,6 milionu uprchlíků [7]. Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky, United Nations Refugee Agency (UNHCR) a Evropská rada pro humanitární pomoc a civilní ochranu udává, že v současnosti se v Libanonu nachází 1 milion syrských uprchlíků, v Turecku 2,5 milionu, v Jordánu přes 630 tisíc, v Iráku necelých 250 tisíc a v Egyptě a severní Africe necelých 120 tisíc uprchlíků [5] [10].

Dalším negativním dopadem Syrské občanské války je zhoršení ekonomické situace země, která se propadla o téměř čtyři dekády zpět a došlo ke zhoršení ve všech oblastech indikátorů rozvojových cílů tisíciletí, Millennium Development Goal Indicators, stanovených OSN a dalšími mezinárodními organizacemi. Odhadovaný propad syrské ekonomiky, oproti stavu před vypuknutím občanské války, je v současné době čtyřicet procent [4]. Dále došlo ke snížení průměrné délky života o třináct let a školní docházka se v celé zemi snížila o více jak padesát procent. Jako další následek se razantně snížila dostupnost zdrojů pitné vody, zhruba na polovinu oproti stavu před vypuknutím občanské války a přibližně 9,8 milionu osob není adekvátně zabezpečeno základními potravinami. Dostupnost zdravotní péče se také výrazně snížila, v zemi byla narušena zdravotní infrastruktura a celkově je nedostatek kvalifikovaného zdravotního personálu a lékařů. Tento jev má za následek celkové snížení dostupnosti základní zdravotní péče, obzvláště v lokalitách, které jsou pod kontrolou vládní opozice a radikálních islámských skupin [4] [11].

HUMANITÁRNÍ POMOC SÝRII ZE STRANY EVROPSKÉ UNIE

Evropská unie a její členské státy se podílejí na zajištění nezbytné humanitární pomoci Sýrii, jejímu obyvatelstvu a zajištění humanitárních operací na záchranu osob bezprostředně ohrožených na životě. Evropská unie je hlavním orgánem zajišťujícím mezinárodní odezvu na současnou humanitární krizi v Sýrii. Evropská unie mobilizovala a připravila více jak pět miliard eur na řešení této krize a na pomoc při

následné obnově země. Tyto finance jsou dále určeny pro zajištění základních životních potřeb syrských uprchlíků v sousedních zemích. Na mezinárodní konferenci „Supporting Syria“, konané 4. října 2016 v Londýně, přislíbila Evropská unie další tři miliardy eur na pomoc Sýrii. Rozpočet Evropské humanitární pomoci Sýrii na rok 2016 je 445 milionu eur. Evropská komise skrze své humanitární partnery a humanitární organizace podporuje řadu humanitárních programů, jejichž účelem je zajištění základních komodit a prostředků nezbytných pro přežití syrských uprchlíků v Sýrii a okolních zemích, konkrétně zajištění potravin, pitné vody, hygienických potřeb, přístřeší a řady dalších prostředků, zdravotnické péče, zdravotnického materiálu a ochrany. Tímto způsobem podporuje Evropská unie více než 1,15 milionu syrských uprchlíků [5].

Evropská unie se také snaží o prosazování Mezinárodního humanitárního práva, ochrany civilistů, především žen, dětí a odsuzuje všechny útoky vedené proti civilnímu obyvatelstvu všemi stranami zúčastněnými v syrské občanské válce. Dále požaduje od všech zúčastněných stran konfliktu umožnění neomezeného a trvalého přístupu za účelem transportu a poskytování humanitární a lékařské pomoci v rámci celé Sýrie. Navzdory nárůstu mezinárodních humanitárních aktivit v zemi, dle rezoluce 2165 a 2191 Rady bezpečnosti OSN, které umožňují vstup humanitárním organizacím přes hranice Sýrie do země a transport humanitárních zásob, se dostupnost humanitární pomoci v zemi snižuje a počet osob, kteří tuto pomoc potřebují, se naopak zvyšuje, jak v oblastech kontrolovaných vládou tak i opozicí [5].

VLIV HUMANITÁRNÍ KRIZE V SÝRII NA EVROPSKOU MIGRAČNÍ KRIZI

Syrští uprchlíci hledají azyl a bezpečí především v sousedních zemích Sýrie, nicméně uprchlické tábory v těchto zemích jsou po letech trvání humanitární krize a občanské války již značně přeplněné. Z tohoto důvodu a z možné vidiny získání lepších životních podmínek, podnikají tisíce uprchlíků mnohdy značně nebezpečné cesty do Evropy, převážně přes Turecko a Středozemní moře do Řecka, odkud dále cestují především do Německa [7].

Velký počet syrských uprchlíků hledá azyl a mezinárodní ochranu v Evropě. V roce 2015 nastal největší nárůst počtu syrských uprchlíků žádajících o azyl, v tomto roce celkový počet žadatelů, dle zpráv UNHCR, přesáhl 813 tisíc [5]. Dle statistického úřadu Evropské unie (Eurostat) žádalo v roce 2015 v rámci Evropské unie 1,2 milionu prvožadatelů o azyl. Nejvíce žadatelů bylo ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku. Více než jedna třetina osob žádala o azyl v Německu. V roce 2014 přesahoval počet

prvožadatelů 560 tisíc, nárůst žádostí se v roce 2015 zvýšil o 123 procent v rámci celé unie. Žadatelů ze Sýrie bylo přes 360 tisíc, 29 procent z celkového počtu žadatelů. V roce 2014 byl počet žadatelů ze Sýrie více jak 122 tisíc [12]. Na základě těchto údajů je zcela patrné, že současná situace v Sýrii má přímý vliv na migrační krizi v Evropě. Od konce roku 2013 se téměř ztrojnásobil celkový počet syrských uprchlíků prchajících ze země, v návaznosti na tento jev se rovněž v roce 2015 ztrojnásobil počet syrských uprchlíků žádajících o azyl v rámci Evropské unie oproti roku 2014.

ZÁVĚR

Současná humanitární krize v Sýrii je velmi rozsáhlá a dotýká se více jak poloviny občanů této země, na konci roku 2015 byl počet osob, které vyžadují poskytnutí humanitární pomoci k zajištění jejich základních životních potřeb, více jak 13,5 milionu. Občanská válka v Sýrii si od svého vypuknutí vyžádala minimálně 250 tisíc obětí a vytvořila prozatím 4,6 milionu uprchlíků, kteří museli opustit zemi. Občanská válka má negativní vliv na celou zemi ve všech oblastech, především v oblasti ekonomiky, dostupnosti základních potravin a pitné vody, zdravotnictví a vnitřní bezpečnosti. V celé zemi také dochází k zásadnímu porušování základních lidských práv. Evropská unie má vedoucí roli v oblasti poskytování mezinárodní humanitární pomoci do Sýrie, přípravy následné obnovy země po skončení občanské války a zajištění základních životních potřeb syrských uprchlíků v okolních zemích, pro tento účel vyčlenila pět miliard eur a přislíbila další tři miliardy eur. Současná humanitární krize v Sýrii má také vliv na migrační krizi odehrávající se v Evropě. Syrští uprchlíci tvoří největší skupinu, která hledá v rámci Evropské unie azyl. Od roku 2013 se počet syrských uprchlíků téměř ztrojnásobil. V návaznosti na tento jev se rovněž ztrojnásobil počet syrských žadatelů o azyl v Evropě. Dle současného vývoje lze předpokládat, že s narůstajícím počtem syrských občanů prchajících ze země, se bude nadále zhoršovat i migrační krize v Evropě. Pro zmírnění obou krizí je nezbytné vyřešení současného bezpečnostního stavu v Sýrii a ukončení občanské války s následnou obnovou země, která umožní syrským uprchlíkům návrat do země.

LITERATURA

- [1] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Sýrie*. [Online], 2016. [Citace: 28. 3. 2016.] Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/syrie/.
- [2] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN: 80-7278-326-2.

- [3] Člověk v tísní. *Sýrie*. [Online], 2016. [Citace: 1. 4. 2016.] Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/syrie>.
- [4] United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. *About the Crisis*. [Online], 2016. [Citace: 1. 4. 2016.] Dostupné z: <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis>.
- [5] European Commission for Humanitarian Aid and Civil Protection. *Syria crisis. ECHO Factsheet*. Brusel : European Commission for Humanitarian Aid and Civil Protection, 2016. ECHO Factsheet – Syria crisis – March 2016.
- [6] TOWNHEND, Riley M. *The European Migrant Crisis*. Raleigh : LULU Press, 2015. ISBN: 978-1-329-52722-5 .
- [7] MercyCorps. *Quick facts: What you need to know about the Syria crisis*. [Online], 2016. [Citace: 2. 4. 2016.] Dostupné z: <https://www.mercycorps.org/articles/iraq-jordan-lebanon-syria-turkey/quick-facts-what-you-need-know-about-syria-crisis>.
- [8] SARVARIAN, Arman. *Humanitarian intervention after Syria*. Vydání 1, Hoboken : WILEY-BLACKWELL, 2016, Svazek 36. ISSN: 0261-3875.
- [9] United States Central Command. *CJTF-OIR News Release: Inside the coalition to defeat ISIL*. [Online], 2015. [Citace: 4. 4. 2016.] Dostupné z: <http://www.centcom.mil/en/news/articles/inside-the-coalition-to-defeat-isil>.
- [10] The UN Refugee Agency. *UNHCR Syria End of Year Report 2015*. [Online] 2015. [Citace: 5. 4. 2016.] Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opendocPDFViewer.html?docid=56cad5a99&query=syria>.
- [11] Humanitarian Response. *Syria*. [Online], 2015. [Citace: 5. 4. 2016.] Dostupné z: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/syria>.
- [12] Eurostat. *Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015*. Eurostat newsrelease. Lucemburk : Eurostat Press Office, 2016. Produkční číslo: 3-04032016-AP.